

GRANSKNINGS- KOMMITTÉNS RAPPORT

ÅRSMÖTESHANDLINGAR • SUNNE 2013

AMNESTY
INTERNATIONAL

TILL: Årsmötet
DATUM: April 2013

GRANSKNINGSKOMMITTÉNS RAPPORT TILL ÅRSMÖTET 2013

Granskningskommittén (nedan GK) har under året haft nedanstående undertecknade ledamöter, varav Anna Dahlbäck inledningsvis och till och med augusti 2012 och David Langlet därefter varit sammankallande. GK har från årsmötet i maj 2012 och till dags dato haft sex möten. Därutöver har några ledamöter av GK haft möten med dels svenska Amnestys revisorssuppleant, dels sektionsstyrelse och sekretariat. Slutligen har sektionens och Fondens styrelsemöten besökts av GK-ledamöter vid vissa tillfällen.

GK har under året granskat sektionsstyrelsens och Fondstyrelsens protokoll och beslutsunderlag, delvis i jämförelse med stadgar och andra styrdokument. Vi har även granskat uppföljningen av årsmötesbeslut. Därutöver har GK följt upp och granskat den ekonomiska utvecklingen och budgetarbetet. Under ovan nämnda granskning har GK haft löpande kontakt med respektive styrelse.

GK inledde under året en dialog med revisorerna. Kontakten togs för att dels säkerställa att dubbelarbete undviks, dels få igång en fungerande dialog så att GK får ytterligare information och kunskap. GK har även under året skapat ett internt forum på webben där mötesanteckningar, rapporter och styrdokument med mera samlas.

Sektionsstyrelsen och Amnestyfondens styrelse har sett utkast till denna rapport och fått möjlighet att kommentera den. GK avlade även rapport till styrelsens verksamhetsmöte hösten 2012.

1. SVENSKA SEKTIONEN

1.1 Uppfyllelse av mål i verksamhetsplanen

Under året har inte alla de aktiviteter som anges i verksamhetsplanen kunnat genomföras. Ett viktigt exempel är att en planerad kartläggning av medlemmar, aktiva och förtroendevalda inte har genomförts, vilket får betydande konsekvenser för mångfaldsarbetet. Detta ska ses mot bakgrund av att verksamhetsplanen är mycket omfattande, såväl vad gäller MR-målen som resursmålen.

Det finns en uppenbar risk att det stora antalet mål i sig får negativa konsekvenser för möjligheten att uppnå målen och för att uppnå dem på ett tillfredsställande sätt. Även om organisationen förfogar över betydande personella och ekonomiska resurser, kan en alltför splittrad målbild för verksamheten skapa svårigheter med att fokusera kunskap, engagemang och andra typer av resurser. GK välkomnar därför att antalet resultatmål på MR-området har dragits ned något i den reviderade verksamhetsplanen för 2013. Vi saknar dock en tydlig redogörelse för hur man har prioriterat mellan olika mål när det har saknats resurser för att uppfylla samtliga.

GK rekommenderar därför styrelsen att, även framgent, medvetet arbeta med att hålla antalet mål på en nivå som, utan att alltför mycket inskränka verksamheten, möjliggör överblick och sammanhang. GK rekommenderar vidare

styrelsen att tydligt redovisa hur man prioriterar mellan olika mål när så blir nödvändigt.

När man konstaterar att man saknar resurser för att genomföra ett antal mål, kan man samtidigt fundera över om det kan vara värt att – då man, som i detta fall, har ekonomiska resurser – köpa in tjänster från extern expertis, hellre än att avstå från att arbeta mot ett mål. En vinst skulle vara att man, under perioder då personella resurser temporärt är begränsade, ser till att inte ge sekretariatets personal en alltför stor arbetsbörda. En annan vinst med att, då ekonomin tillåter, köpa in externa konsulttjänster är att man vinner kunskap genom perspektiv utifrån.

GK rekommenderar därför styrelsen att – i en övergripande diskussion om antal mål och eventuell prioritering mellan mål i verksamhetsplanen – överväga huruvida man bör köpa in externa konsulttjänster, särskilt när målen i verksamhetsplanen annars inte kan uppnås och sekretariatets personella resurser inte räcker till.

1.2 Ekonomin

GK kan konstatera att ekonomin överlag är god och välskött.

Efter att ha tagit del av årsredovisningen för år 2012 har GK följande synpunkter. Det är vår uppfattning att årsredovisningen delvis är svårtolkad. Enklare att förstå är de kvartalsrapporter som produceras och som finns på medlemssidorna, särskilt den fjärde kvartalsrapporten som rör hela räkenskapsåret. En viktig skillnad mellan dessa är att årsredovisningen jämför ett visst år med året innan – vilket är internationell standard – medan kvartalsrapporten har en jämförelse med budgeterade belopp. Det senare tror vi gör ekonomin lättare att förstå för medlemmar generellt.

Årsredovisningen är extern information och ingår dessutom i årsmöteshandlingarna medan kvartalsrapporterna endast återfinns på medlemssidorna, där de – som framgår nedan – inte är särskilt enkla att hitta. Det borde finnas mer begriplig information i årsmöteshandlingarna eller i andra medlemsutskick och kanske även externt. GK rekommenderar styrelsen att tillse att det finns ekonomisk information som är mer tillgänglig för medlemmarna och eventuellt även extern, vilken förklarar ekonomin på ett mer begripligt sätt och med mer relevant jämförelsematerial.

GK upplever vidare att terminologin har blivit mindre begriplig sedan en gemensam terminologi infördes i och med One Amnesty. Den nuvarande terminologin motverkar transparens och demokratiskt deltagande. Vi välkomnar därför att man försöker tillhandahålla förklaringar av terminologin.

GK rekommenderar styrelsen att ta upp frågan om terminologins svårtillgänglighet internationellt, eftersom detta troligen är en utmaning för många sektioner.

Långsiktigt kan vi konstatera att sektionen har förhållandevis ambitiösa ekonomiska planer, som med god marginal lever upp till de internationella målen. De nationella budgetmålen kan dock upplevas som väl högt satta. Marginalen till de internationella målen gör dock att dessa kan uppfyllas även om de nationella målen inte nås fullt ut.

1.3 Utrymmet för demokratisk påverkan

Utifrån protokollet från 2012 års årsmöte kan konstateras att av mer än 20 motioner, ledde bara fem till beslut som innebär att någon åtgärd ska vidtas. I åtskilliga fall avsågs motioner efter att det från styrelsens sida hade argumenterats för att motionerna av formella eller praktiska skäl inte kunde eller borde antas, till exempel därför att deras genomförande skulle strida mot stadgar eller internationellt antagna planer, alternativt att de skulle störa pågående internationella processer. Det ger lätt intrycket av att utrymmet för demokratisk påverkan inom organisationen är mycket begränsat, vilket i sin tur minskar intresset för årsmötet och andra demokratiska strukturer inom organisationen. I förlängningen kan det även undergräva förtroendet för Amnesty som

medlemsstyrd organisation.

Detta kan betraktas antingen som ett informationsproblem eller som ett mer konkret problem. Ser man det som ett informationsproblem handlar det om att de som deltar vid årsmötet, eller som överväger att försöka påverka genom de demokratiska processerna, behöver få tydligare och mer tillgänglig information om vilket utrymme som finns för att påverka och hur det görs på bästa sätt. På så vis kan man eventuellt minska antalet motioner som betraktas som omöjliga eller mycket svåra att genomföra.

Ser man det istället, eller också, som ett konkret problem, kan det beskrivas som att sektionen genom ett stort antal internationella, övergripande planer och processer har avskurits möjligheten att påverka i många frågor, åtminstone i det korta perspektivet. Ett alternativt betraktelsesätt är att den svenska styrelsen är alltför lojal mot och visar alltför stor respekt för de internationella planerna och processerna. I en demokratisk organisation är ingenting skrivet i sten utan beslut kan hela tiden revideras om bara tillräckligt stöd uppnås för detta.

GK tar inte ställning till huruvida någon av dessa grovt skisserade problembeskrivningar är mer korrekt än någon annan. Men vi vill understryka att detta är ett reellt problem. Det är därför som vi med glädje noterar att sekretariatet, när detta skrivs, arbetar med ett förslag på hur de internationella beslutsprocesserna ska förklaras i motionshäftet i årsmöteshandlingarna. Vi välkomnar också skrivningen att "Den självklara utgångspunkten för förklaringsmodellen bör vara att ett årsmöte kan fatta beslut om att vilken fråga som helst ska drivas av styrelsen. Ingen fråga är "fel" så länge ett helt årsmöte står bakom. Förklaringsmodellen måste förmedla detta på ett tydligt sätt. Utmaningen ligger istället i att förmedla betydelsen av att medlemmen när han/hon lägger förslaget, och årsmötet när det sedan fattar beslut om det, analyserar vad förslaget får för konsekvenser." ("Förklaringsmodell internationella beslutsprocesser", underlag till styrelsemöte 2 februari 2013).

GK tror emellertid inte att information i årsmöteshandlingarna räcker för att motverka den känsla av maktlöshet som många medlemmar tycks erfara till följd av de faktorer som vi har beskrivit ovan. Vår bedömning är att det både krävs ett mer omfattande arbete med att förankra de internationella processerna och strukturerna bland de aktiva medlemmarna och att på ett tydligt sätt kommunicera just detta med att det inte finns något som är fel för ett demokratiskt organ som årsmötet att besluta, men att frågor kan vara olika svåra och olika lämpliga att driva inom den globala rörelse som Amnesty önskar vara.

GK rekommenderar därför styrelsen att sätta ett sådant arbete.

1.4 Tillgänglighet till information

GK har under året diskuterat om – och i så fall hur – medlemsintern information (protokoll, styrdokument m.m.) kan bli mer lättillgängliga. I detta avseende har GK följande synpunkter.

Medlemssidorna är svårnavigerade och det är önskvärt att dessa snarast förbättras. Som exempel kan nämnas följande. För att hitta centrala styrdokument, måste man i flertalet fall känna till vilket år de har antagits, eftersom de sorteras årsvis. Det vore bättre med en tematisk sortering. Amnestyfondens samtliga dokument kan man hitta genom att gå till rubriken sekretariatet, vilket är ologiskt och gör dem svåra att hitta. Vi vill understryka att tillgång till denna information är en förutsättning för ett effektivt demokratiskt deltagande.

GK rekommenderar styrelsen att se till att detta åtgärdas med hög prioritet.

Det är GK:s uppfattning att styrelseprotokollen har blivit mer pedagogiska på senare år men att detta skulle kunna förbättras ytterligare. Till exempel bör man i större utsträckning än nu undvika förkortningar eller i vart fall förklara dessa under respektive paragraf. Man bör även i möjligaste mån avstå från förklaringar i form av hänvisningar

till tidigare dokument och i stället upprepa förklaringen i det aktuella protokollet. Vidare vore det bra om man kunde länka beslutsunderlag inte bara till dagordningen på hemsidan utan även till protokollet, något som skulle underlätta läsningen och förståelsen av detta.

GK rekommenderar styrelsen att – i enlighet med ovan – sträva efter att man ska kunna förstå en viss paragraf i ett protokoll utan att behöva läsa tidigare protokoll eller ens andra paragrafer i samma protokoll samt se över om det är möjligt att länka beslutsunderlag även till protokollen på hemsidan.

1.5 Uppföljning av årsmötesbeslut

GK har följande synpunkter på och kritik av styrelsens uppföljning av föregående års årsmötesbeslut. GK rekommenderar styrelsen att vidta åtgärder med anledning av synpunkterna och kritiken nedan.

1.5.1 Motionen Släpp Guantánomofångarna loss – till Sverige

Enligt motionen ska svenska Amnesty verka för att ”erbjuda fristad i Sverige för samtliga kvarvarande Guantánamofångar, som inte har dömts/inte kan dömas i en civil domstol i USA, och som inte kan ges fullgott skydd på annan plats i enlighet med internationella flyktingrättsliga normer”. Styrelsen har med anledning av detta reviderat verksamhetsplanen, av vilken det nu bland annat framgår att ett av resultatmålen är att ”Sverige tar emot minst en av de fängslade personerna på Guantánamo”.

GK:s uppfattning är att motionstexten ska tolkas som att målet är att Sverige ska ta emot allt från noll till samtliga fångar, och att den exakta siffran bestäms av faktorer utanför vår – och i stor utsträckning även den svenska regeringens – kontroll. Vi ställer oss därför frågande till varför målet har kvantifierats i verksamhetsplanen.

1.5.2 Motion om bankernas kontanthantering

Enligt årsmötesbeslutet ska sektionen agera för slopade kostnader för kontanthantering hos samtliga storbanker. Av styrelsens juniprotokoll framgår det att styrelsen gav sekretariatet i uppdrag att under hösten 2012 tillskriva bland annat storbankerna angående detta. Av ett utkast till redovisning av uppföljning av årsmötesbeslutet (som förelåg vid styrelsens marsmöte) framgick det att sekretariatet inte hade gjort detta utan att man först skulle försöka driva frågan via FRII (Frivilligorganisationernas Insamlingsråd).

GK uppmärksammade bristen på uppföljning i det utkast till rapport som tillställdes styrelsen till marsmötet och menade att det tydligare borde framgå av styrelseprotokoll att styrelsens tidigare beslut inte hade verkställts. Enligt uppgift från styrelsen efter marsmötet, kände styrelsen inte till att sekretariatet inte hade verkställt beslutet, men skulle se till att så skedde före årsmötet.

GK finner det märkligt att styrelsen inte har kännedom om huruvida sekretariatet verkställer deras beslut. GK rekommenderar därför styrelsen att införa en rutin för uppföljning av de styrelsebeslut som ska verkställas av sekretariatet.

1.5.3 Motion om integritet och webben

Enligt årsmötesbeslutet skulle styrelsen ”utreda möjligheten att bilda en till styrelsen rådgivande IT-grupp med aktivister med en professionell bakgrund inom IT-strategiska frågor.” Av styrelsens redovisning av uppföljning av årsmötesbeslut till årsmötet 2013 (den version som tillställdes GK efter styrelsens marsmöte) framgår det att styrelsen ”ännu inte [har] sett behovet av en sådan grupp”.

GK kan dock inte – vare sig av ovan nämnda redovisning eller genom läsning av styrelseprotokoll – se att det faktiskt har gjorts någon utredning av möjligheten att bilda en sådan grupp, i enlighet med årsmötesbeslutet. Tvärtom, framgår det till exempel av protokollet från styrelsens decembermöte att det ”råder stor osäkerhet kring hur årsmötesbeslutet ska tolkas” samt att “[s]ekretariatet har redan vid tidigare tillfälle meddelat att man inte ser något behov av en rådgivande grupp, men lämnar frågan öppen ifall styrelsen önskar ha en sådan grupp knuten

till sig”. Vid samma möte fattades ett preliminärt beslut om IT-seminarium på årsmötet.

Av protokollen verkar det alltså snarare som att frågan om IT-grupp kopplad till styrelsen överhuvudtaget inte har utretts. Enligt uppgift har styrelsen diskuterat frågan om IT-grupp och kommit fram till att en sådan inte bör bildas; några resonemang för eller emot bildandet av en IT-grupp är dock inte redovisade i något protokoll eller liknande dokument.

Att genomföra ett IT-seminarium på årsmötet är säkert relevant av flera skäl, men är enligt GK inte en adekvat uppföljning av årsmötesbeslutet. Detta kvarstår således att följas upp av styrelsen eller rivas upp av ett årsmöte.

2. AMNESTYFONDEN

Genom att ge ekonomiskt stöd till både enskilda individer och organisationer, bidrar Amnestyfonden till Amnestys arbete för mänskliga rättigheter i stora delar av världen. I styrelseprotokollen finns i varje ärende en koppling till verksamhetsplanen.

GK har uppfattningen att den fördelning av medel som Fonden har gjort under året inte helt stämmer överens med målen i verksamhetsplanen. Detta kan emellertid delvis vara en följd av att det är svårt att kategorisera ansökningar och utbetalda medel efter verksamhetsplanens rubriker, eftersom ett projekt kan tillgodose flera av målen men enbart placeras in under en rubrik. Ett annat skäl är att Fonden inte bedriver uppsökande verksamhet i någon större omfattning utan främst är begränsad till de ansökningar man får in. En motsvarande diskrepans tycks finnas mellan bifallna ansökningar och Fondens stadgar. Till exempel har arbetet mot dödsstraff hög prioritet i stadgarna men motsvaras av en relativt låg andel beviljade medel.

GK rekommenderar Fondstyrelsen att se över om – och så fall hur – dessa diskrepanser kan åtgärdas.

I övrigt kan GK konstatera att Amnestyfondens ekonomi är god och välskött.

Granskningskommittén, mars 2013

Anna Dahlbäck
Åsa Fahlbeck
Ebba Hagander Mir
David Langlet